

Het bezielde landschap

Bekijk een prent van Siemen Dijkstra en je stapt zo de natuur in. Dat is ook precies wat de grafisch kunstenaar beoogt. Dijkstra legt in zijn werk de ziel van het landschap bloot. Alleen het ruisen van de wind en kwetterende vogels ontbreken.

Elke vierkante centimeter van het atelier van Siemen Dijkstra wordt benut. Langs de muur staan tegen elkaar gestapelde kleurenhoutsneden en aquarellen, keurig ingelijst. Op de werktafel ligt een 'werk in uitvoering'. Het toont een imposante wolkenlucht boven een drooggevalle wad met zandrimpels. "De Nederlandse Noordkaap", grapt Dijkstra, doelend op zijn weergave van Terschelling. Zijn vergelijking met de ruige Noorse natuur komt niet zomaar uit de lucht vallen. Al vanaf het begin van zijn loopbaan vindt Dijkstra zijn inspiratie bij Scandinavische landschapsschilders. "Zij weten de kern van een landschap te raken", zegt hij, terwijl zijn ogen vol passie oplichten. "Alsof je erin wordt opgenomen. Dat overkomt je soms ook tijdens een wandeling. Je gedachten verdwijnen. Tijd en ruimte spelen geen rol meer. Dat gevoel probeer ik in mijn prenten vast te leggen. Als ik aan het werk ben, beleef ik het landschap opnieuw."

Oude grond

Veel van Dijkstra's werk gaat over het Drentse Dwingelderveld, waar hij als kind opgroeide. "Met mijn vader ging ik op zoek naar prehistorische stenen

werktuigen", herinnert hij zich. "Hij vertelde mij over de geschiedenis van de streek. Hoe je bijvoorbeeld aan een bolling van de grond kunt aflezen dat de boeren daar vroeger hun akkers hadden. Zo ontstond mijn fascinatie voor het landschap."

Van het atelier is het niet ver naar het Holtveen op het Dwingelderveld. Dijkstra kent het Holtveen al zolang als hij zich kan herinneren. Daarom heeft een speciaal plekje in zijn hart. Wandelend langs het vennetje op de uitgestrekte heide, wijst hij in de verte. "Daar keek je vroeger tegen een muur van productiebos aan", vertelt hij.

"Staatsbosbeheer heeft veel van die bomen gekapt. Nu zie je wilde bosjes ontstaan. Die zijn veel spannender om doorheen te lopen dan vierkante vakken aangeplante bomen."

Ook het vennetje zelf heeft een ander karakter gekregen, weet Dijkstra. Met een hoger waterpeil komt de ontwikkeling van veen weer op gang. En er staan nagenoeg geen bomen meer omheen. Het water glinstert in het open landschap. "Zo moet het hier in de middeleeuwen hebben uitgezien, toen de postkoets van Anholt naar Spier over de

heide hobbelde”, filosofeert de kunstenaar.

“Als de omgeving van je kindertijd verandert, verlies je je wortels”

Uitzicht over de heide

In het begin had Dijkstra er wel moeite mee om te zien hoe de bomen van ‘zijn’ Dwingelderveld verdwenen. Hij ervaart het landschap als een emotioneel gegeven. “Als de omgeving van je kindertijd verandert, verlies je je wortels”, vindt hij. Maar in de loop van de jaren ontdekte de Drentenaar dat natuurontwikkeling een heel positieve uitwerking heeft. Het landschap krijgt zijn oorspronkelijke uitstraling weer terug. Dijkstra: “Je kunt nu prachtig over de heide uitkijken. Op plekken met keileem in de bodem blijft het water staan. Die raken opgevuld met veen. Hogerop liggen de drogere zandheuvelds. Het wordt een veengebied zoals een veengebied moet zijn.”

Leeg landschap

Sinds 1991 is het Dwingelderveld een Nationaal Park. Bovendien is het nu ook opgenomen in een netwerk van Europese natuurgebieden: Natura 2000. Dijkstra houdt met zijn kunstenaarsogen de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Hij vindt het interessant om de veranderingen in het landschap vast te leggen, om te laten zien dat het landschap sterker is dan de mens. “Wat

de mens ook doet, het landschap overwint”, zegt hij vol overtuiging. Bij het maken van zijn kunstwerken let Dijkstra vooral op de grotere verbanden. “Ik maak niet alleen maar een plaatje”, legt hij uit. “De toeschouwer moet in één oogopslag van zijn voeten tot aan de horizon kunnen kijken. Zodat hij zich een deel van het geheel voelt, en in het beeld wordt getrokken.” Op de prenten van Dijkstra zul je ook geen mensen of dieren tegenkomen. De landschappen die hij maakt, zijn leeg. “Zodra ik een herder met een schaapskudde toevoeg, leidt dat alleen maar af”, licht hij toe. “Dan wil je weten: waar gaat die herder heen? Daar gaat het niet om. Het gaat mij puur om de kracht van het landschap.”

Tot zijn plezier merkt Dijkstra dat veel mensen zijn liefde voor het landschap in zijn prenten herkennen. Het helpt hen vaak er met een andere blik naar te kijken. “Ieder mens heeft een binding met de natuur”, verklaart hij. “Ook al woon je in de stad. De natuur is onze oudste leefomgeving. Daar willen we altijd naar terug.” Voorlopig gaat hij nog door met het archiveren van het Drentse landschap. Om te zien hoe de natuur zijn eigen weg vindt. “Van zo’n plek als het Holtveen zou ik een levenlang prenten kunnen maken. Daar raak ik nooit op uitgekeken. Zelfs niet na twintig jaar.”

Siemen Dijkstra (1968) studeerde in 1991 af aan de kunstacademie Minerva in Groningen. Sinds 2000 heeft hij een grafiekatelier in Dwingeloo (Drenthe), waar hij zich vooral toelegt op het

maken van kleurenhoutsnedes. Met die techniek maakt hij tekeningen op triplex, snijdt deze uit, kleurt ze in met inkt en drukt ze af op papier. Hij werkt samen met zijn echtgenote Elysia Verhoeven in hun atelier: Keramiekatelier Elysia Verhoeven & Grafiekatelier Siemen Dijkstra. Meer informatie over zijn werk:
<http://www.elysiaverhoeven.nl/siemen%20expo.htm>

© Manon Laterveer-de Beer

Gepubliceerd in: Onverwacht Nederland (juni 2010), Magazine van Staatsbosbeheer.

Concept & realisatie: MediaPartners

LoyaliteitsCommunicatie, Amstelveen.